การศึกษาชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิ

A Study of Village Names in Chaiyaphum Province

ปภัสรา คำวชิรพิทักษ์[1]

Papasara Kamwachirapitak

บทคัดย่อ

การศึกษาชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมินี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะและการจำแนกนามทั่วไปของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิตามกลุ่มความหมาย และเพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาลักษณะและการจำแนกนามทั่วไปของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิตามกลุ่มความหมายในงานวิจัยครั้งนี้กับผลการศึกษาลักษณะและการจำแนกนามทั่วไปของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิตามกลุ่มความหมายในบทความเรื่องภูมินามของหมู่บ้านชนบทในจังหวัดชัยภูมิ โดยใช้ข้อมูลจากชื่อหมู่บ้านตามเขตการปกครองของจังหวัดจำนวน 1,557 หมู่บ้าน

ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะและการจำแนกนามทั่วไปของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิตามกลุ่มความหมาย ปรากฏประเภทที่ส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้านมีลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์ จำนวน 1,095 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 70.33 ประเภทที่ส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้านไม่ใช่ลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์ จำนวน 426 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 27.36 และประเภทที่ส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้านไม่สามารถจัดหมวดหมู่ได้ จำนวน 36 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.31 ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า สภาพทั่วไปของจังหวัดชัยภูมิส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีแหล่งน้ำที่สำคัญทำให้ประชาชนไปตั้งถิ่นฐานในบริเวณนั้น แล้วนำลักษณะเด่นของที่อยู่อาศัยมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสะท้อนให้เห็นว่าชาวชัยภูมิ

---

[1] *อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ*

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง โครงสร้างทางภาษาของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๒ ขณะที่ผู้วิจัยปฏิบัติหน้าที่อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มักเลือกตั้งถิ่นฐานบริเวณที่สูง ที่ดอน ซึ่งเป็นบริเวณที่สูง น้ำท่วมไม่ถึง รวมทั้งมักเลือกตั้งถิ่นฐานบริเวณป่าดง ป่าโคก ซึ่งเป็นทำเลที่เป็นแหล่งเลี้ยงสัตว์หรือแหล่งล่าสัตว์หาอาหารอีกด้วย

สำหรับการปรากฏของส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้านทั้งจากงานวิจัยเรื่องการศึกษาชื่อบ้านในจังหวัดชัยภูมิและบทความเรื่องภูมินามของหมู่บ้านชนบทในจังหวัดชัยภูมิ แสดงให้เห็นว่า ลักษณะและการจำแนกนามทั่วไปของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิตามกลุ่มความหมาย มีลักษณะสอดคล้องกัน กล่าวคือ ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิมีส่วนประกอบหลักที่มีลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์เป็นแหล่งน้ำ ปรากฏมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ชื่อหมู่บ้านที่ส่วนประกอบหลักมีลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์เป็นที่สูง สำหรับผลการวิจัยที่แตกต่างกันนั้น น่าจะเป็นเพราะงานวิจัยเรื่องการศึกษาชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิได้จำแนกข้อมูลออกเป็นประเภทที่ส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้านมีลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์, ประเภทที่ส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้านไม่ใช่ลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์ และประเภทที่ส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้านไม่สามารถจัดหมวดหมู่ได้ แตกต่างจากบทความเรื่องภูมินามของหมู่บ้านชนบทในจังหวัดชัยภูมิ ที่จำแนกข้อมูลตามลำดับความถี่ของส่วนประกอบหลักที่สำคัญ ๆ ของชื่อหมู่บ้านออกเป็น 11 กลุ่ม ในขณะที่ส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้านที่พบน้อยหรือไม่อาจจำแนกได้จะจัดรวมไว้ในกลุ่ม “อื่น ๆ” ทั้งหมด

คำสำคัญ: ชื่อหมู่บ้าน, จังหวัดชัยภูมิ, ลักษณะและการจำแนกนามทั่วไปของชื่อหมู่บ้าน

ABSTRACT

A study of village names in Chaiyaphum Province aims to investigate the features and the distinguishing of general names of villages based on meanings comparing the results from the study of the general names of villages in the article "History of Countryside Village Name in Chaiyaphum Province". The data were collected from the 1,557 village names in Chaiyaphum Province.

The findings of the research reveal that general names of villages in Chaiyaphum Province based on the meanings were distinguished into the names indicating particular geographic characteristic (1,095 names or 70.33%), the names without particular geographic characteristic (426 names or 27.36%), and the names which cannot be categorized (36 names or 2.31%).

The findings reflect that the general areas of Chaiyaphum Province are plains with water resources. These features of the areas were suitable for settlers. These features also became the names of villages. The research results also indicates that Chaiyaphum people usually chose to settle down on the highland, or upland to stay away from flood. Additionally, the findings indicate that people usually settled down around jungles where they could find food easily from hunting local animals.

The findings show that existance of the main components of village names based on meanings both from a study of village names in Chaiyaphum Province and in the article of history of countryside village names in Chaiyaphum Province are consistent. The village names in Chaiyaphum Province which followed the names of water resources were found the most, followed by the names which mean highland.

The differences between the findings from the study of the village names and the names from the article “History of Contryside village names in Chaiyaphum Province” may be due to the fact that the study of the village names in Chaiyaphum Province was based on three classified groups : names which mean particular geographic charateristic; names which do not mean particular geographic charateristic; and names which cannot be classified. Meanwhile, the names of the villages in Chaiyaphum Province in the article were classified into eleven groups, based on the frequency of meanings found, and one more ‘other group’ of the names which were hardly found.

Keywords: Village Names, Chaiyaphum Province, the Features and the Distinguishing of General Nouns of Village Names

บทนำ

ภาษาเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์และศิลป์ทุกแขนง ภาษาเป็นเครื่องมือแบ่งมนุษย์ออกจากสัตว์ ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับมนุษย์ล้วนอาศัยภาษา เพราะภาษาทำให้มนุษย์ติดต่อกันได้ ภาษาเป็นศาสตร์ที่รวมศาสตร์ทุกแขนงและตัวภาษาเองก็เป็นศิลปะด้วย ภาษาจึงเป็นสุดยอดของวัฒนธรรม กล่าวคือ เกิดขึ้นเมื่อมนุษย์มีความเจริญ และพัฒนาพร้อมกับสังคมที่ใช้ภาษานั้น การแสดงออกทางภาษามิใช่เพียงการแสดงออกตามธรรมชาติเท่านั้น แต่ภาษาจะมีการพัฒนา สร้างเสริม เพิ่มเติมอย่างไม่หยุดนิ่ง และยังหยิบยืมภาษาอื่นมาใช้อีก

ชื่อหมู่บ้านถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของภาษาที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรม ระหว่างภาษากับสภาพแวดล้อม เพราะภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่คนในท้องถิ่นอาศัย ดังที่ไพฑูรย์ ปิยะปกรณ์ (2532 : 177 – 182) กล่าวว่า

> *...ชื่อหมู่บ้านจัดเป็นชื่อเรียกสถานที่ต่าง ๆ ที่ปรากฏบนพื้นที่โดยทั่วไปนั้น เป็นการกำหนดให้เห็นถึงความแตกต่างเบื้องต้นทางพื้นที่อย่างหนึ่งของมนุษย์ เพื่อให้สามารถเรียกได้จำเพาะเจาะจง และบ่งบอกได้ว่าเป็นสถานที่ใด การตั้งชื่อเรียกสถานที่ในแต่ละท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ จะกำหนดขึ้นตามความรู้สึกนึกคิดของตน โดยมีความหมายหรือประวัติความเป็นมาของชื่อนั้น ๆ หรืออาจจะมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติต่าง ๆ หรือสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น*

การศึกษาชื่อสถานที่หรือภูมินาม (toponym) จัดเป็นส่วนหนึ่งของศาสตร์ที่ว่าด้วยการศึกษาเกี่ยวกับชื่อของสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในภาษา การศึกษาเรื่องภูมินามส่วนใหญ่จะศึกษาโดยมุ่งเน้นที่ประวัติความเป็นมาและความสำคัญของชื่อ

เรียกสถานที่แต่ละที่ หรือไม่ก็มุ่งเน้นให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดความสนใจและเห็นคุณค่าของถิ่นฐานที่อยู่ ขนบธรรมเนียม วิถีชีวิต สภาพแวดล้อม ฯลฯ ของท้องถิ่นของตน อย่างไรก็ตาม ชื่อเรียกทางภูมิศาสตร์นั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับความสนใจทางวัฒนธรรมเพียงอย่างเดียวเท่านั้น หากแต่ชื่อเรียกทางภูมิศาสตร์เหล่านี้ยังถูกกำหนดด้วยโครงสร้างทางภาษาศาสตร์ของแต่ละภาษาด้วย แสดงให้เห็นความเชื่อมโยงหรือจุดประสงค์ของชื่อ ทำให้สามารถรู้ได้ว่าชื่อทางภูมิศาสตร์นั้นมีลักษณะทางกายภาพของแต่ละสถานที่เช่นไร (Franz Boas. 1964 : 171 – 176; อ้างถึงใน สุจริตลักษณ์ ดีผดุง. 2543 : 51 – 76)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาชื่อหมู่บ้านหรือภูมินามในจังหวัดชัยภูมิ ของ ไพฑูรย์ ปิยะปกรณ์ (2532 : 177 – 182) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง “ภูมินามของหมู่บ้านชนบทในจังหวัดชัยภูมิ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชนิดและการกระจายของนามทั่วไปที่เป็นส่วนประกอบของภูมินามของหมู่บ้านชนบทในจังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิบ่งบอกปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้เลือกตั้งหมู่บ้าน ณ บริเวณนั้น ๆ เพราะนามทั่วไปเกือบทั้งหมดจะเป็นลักษณะธรรมชาติของทำเลที่ตั้ง ดังนั้นการศึกษานามทั่วไปของภูมินามหมู่บ้าน นอกจากจะแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจเลือกที่ตั้งหมู่บ้านในอดีตกับสภาพแวดล้อมแล้ว ยังเป็นการแสดงภูมิภาพของภาษาถิ่นในท้องถิ่นนั้น ๆ อีกด้วย

การศึกษาดังกล่าวข้างต้นเป็นการศึกษาชนิดและการกระจายของนามทั่วไปที่เป็นส่วนประกอบของภูมินามของหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งกล่าวเฉพาะลักษณะสำคัญที่บ่งบอกที่มาของนามทั่วไป ไม่ได้กล่าวถึงลักษณะและการจำแนกนามทั่วไปของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิโดยละเอียด ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาลักษณะและการจำแนกนามทั่วไปของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิตามกลุ่มความหมาย แล้วนำผลการวิจัยไปเปรียบเทียบกับผลการศึกษาที่ปรากฏในบทความเรื่องภูมินามของหมู่บ้านชนบทในจังหวัดชัยภูมิ อันจะทำให้เกิดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างทางภาษา ลักษณะ และการจำแนกนามทั่วไปของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิตามกลุ่มความหมายต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะและการจำแนกนามทั่วไปของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิตามกลุ่มความหมาย

2. เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาลักษณะและการจำแนกนามทั่วไปของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิตามกลุ่มความหมายในงานวิจัยครั้งนี้กับผลการศึกษาลักษณะและการจำแนกนามทั่วไปของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิตามกลุ่มความหมายในบทความเรื่องภูมินามของหมู่บ้านชนบทในจังหวัดชัยภูมิ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

ข้อมูลและแหล่งที่มาของข้อมูล

ชื่อหมู่บ้านที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้นำมาจากหนังสือทำเนียบท้องที่ พุทธศักราช 2546 ของกรมการปกครอง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและที่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ชื่อหมู่บ้าน จำนวน 1,557 หมู่บ้าน ตามการแบ่งเขตการปกครองของจังหวัด และเป็นข้อมูลที่ปรากฏในหนังสือทำเนียบท้องที่พุทธศักราช 2546 ของกรมการปกครอง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ความรู้ทางด้านอรรถศาสตร์เพื่อวิเคราะห์แนวการตั้งชื่อหมู่บ้าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิโดยศึกษาจากหนังสือ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับโครงสร้างทางภาษาของชื่อหมู่บ้าน และการจัดหมวด

หมู่ชื่อสถานที่ โดยศึกษาค้นคว้าจากสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หอสมุดปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตวังท่าพระและวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ หอสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และหอสมุดแห่งชาติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์ลักษณะและการจำแนกนามทั่วไปของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิตามกลุ่มความหมาย จากนั้นจึงนำผลการศึกษาลักษณะและการจำแนกนามทั่วไปของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิตามกลุ่มความหมายในงานวิจัยครั้งนี้ไปเปรียบเทียบกับผลการศึกษาลักษณะและการจำแนกนามทั่วไปของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิตามกลุ่มความหมายในบทความเรื่องภูมินามของหมู่บ้านชนบทในจังหวัดชัยภูมิ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาชื่อหมู่บ้านจังหวัดชัยภูมิ 1,557 หมู่บ้าน ในด้านลักษณะและการจำแนกนามทั่วไปของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิตามกลุ่มความหมาย พบว่า ประเภทที่ส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้านมีลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์ ปรากฏจำนวน 1,095 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 70.33 ประเภทที่ส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้านไม่ใช่ลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์ ปรากฏจำนวน 426 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 27.36 และประเภทที่ส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้านไม่สามารถจัดหมวดหมู่ได้ ปรากฏจำนวน 36 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.31

1. **ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิตามกลุ่มความหมาย ประเภทที่ส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้านมีลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์** มีจำนวน 1,095 ชื่อ แบ่งเป็นกลุ่มดังต่อไปนี้

1.1 แหล่งน้ำ จำนวน 600 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 54.79 ได้แก่ คำว่า หนอง ห้วย วัง กุด ซับ โสก คลอง สระ น้ำ บุ่ง หลุบ ฝาย ละหาน ซำ บ่อ บึง

ลำ เขื่อน คงคา คำ พนัง เลิง สะพุง

1.2 ที่สูง จำนวน 299 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 27.31 ได้แก่ คำว่า โนน โคก ดอน ภู เขา โกรก เนิน เหว

1.3 พื้นที่ทำกิน จำนวน 69 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 6.30 ได้แก่ คำว่า นา ไร่ สวน

1.4 พื้นที่ที่อยู่กับน้ำ จำนวน 50 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 4.57 ได้แก่ คำว่า ท่า แก้ง ตาด เกาะ ตลุก ทาม

1.5 ลักษณะพื้นดินและหิน จำนวน 44 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 4.02 ได้แก่ คำว่า ลาด ทุ่ง โป่ง มอ แผ่นดิน โพน ร่อง ภูมิ สนาม แหล

1.6 ป่าดง จำนวน 33 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.01 ได้แก่ คำว่า ป่า ดง เหล่า

2. **ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิตามกลุ่มความหมาย ประเภทที่ส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้านไม่ใช่ลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์** มีจำนวน 426 ชื่อ แบ่งเป็นกลุ่มดังต่อไปนี้

2.1 พืชและส่วนต่าง ๆ ของพืช จำนวน 121 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 28.40 ได้แก่ คำว่า ยาง โพธิ์ โจด ฉนวน ม่วง จอก ไทร กอก ขาม งิ้ว เดื่อ บัว ผือ ส้มป่อย สำโรง โอ ขี้เหล็ก แดง ตะโก ทอง ประดู่ ผัก มะเกลือ ส้ม ส้มโฮง สะเดา เหมือด กลอย กวางโจน กุ่ม ข่า คร้อ จาน จำปา ชาด แซง ดู่ ตาล ปราง เปือย ไผ่ พลับ พีพวย มะกอก แวง เสลา หญ้า หว้า

2.2 สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น จำนวน 50 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 11.74 ได้แก่คำว่า ช่อ กก กระพี้ เมือง ตลาด กรุง คุ้ม ชุมชน เชียง หลัก ค่าย ร้าน สะพาน กำแพง คัน คู จอม เชิง ปรางค์ ศาลา สำนัก สีมา เสา เรือ ตะกอ แท่น ระหัด ลี่ เสลี่ยง อ่าง

2.3 ลักษณะของสิ่งของ จำนวน 47 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 11.03 ได้แก่คำว่า ใหม่ โปร่ง โค้ง เก่า พลัง วะ สะอาด แหลม

2.4 ตำแหน่งที่ตั้งหรือทิศทาง จำนวน 45 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 10.56 ได้แก่คำว่า หัว ปาก ขวา ริม หลัง กลาง ท้าย บูรพา หาง เหนือ

2.5 ธรรมชาติและคุณลักษณะของธรรมชาติ จำนวน 44 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 10.33 ได้แก่ คำว่า หิน ชี เพชร สว่าง ก่าน ทราย ผา ศิลา สี ถ้ำ รุ่ง แสง

2.6 กริยาอาการ จำนวน 41 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 9.62 ได้แก่คำว่า คอน บุ พรม เล่า ชวน ต้อน ทิก กระทุ่ม กอง กัน ขน คลุก แซง พัน ร่วม

2.7 บุคคล สถานภาพ และคุณลักษณะของบุคคล จำนวน 18 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 4.23 ได้แก่ คำว่า นาง ราษฎร์ กลุ่ม เจา ตา ไทย มอญ ร่มเกล้า ราช หลวง

2.8 จำนวน จำนวน 18 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 4.23 ได้แก่คำว่า สาม น้อย เสี้ยว แสน

2.9 มงคลนาม จำนวน 14 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.27 ได้แก่คำว่า ศรี สำราญ เจริญ ชัย โชค พัฒนา สันติ สุข อุดม

2.10 สัตว์และส่วนต่าง ๆ ของสัตว์ จำนวน 13 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.05 ได้แก่คำว่า นก เต่า แข้ ค้าว เซียม มูล

2.11 ความเชื่อหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จำนวน 9 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.11 ได้แก่คำว่า ธาตุ เทพ เทวา

2.12 ช่องทางหรือทางผ่าน จำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.94 ได้แก่ คำว่า ถนน ช่อง ด่าน

2.13 อวัยวะ จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.23 ได้แก่คำว่า ศีรษะ

2.14 คำที่ใช้ประกอบคำอื่น จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.23 ได้แก่คำว่า แหละ

3. **ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิตามกลุ่มความหมาย ประเภทที่ส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้านไม่สามารถจัดหมวดหมู่ได้** มีจำนวน 36 ชื่อ แบ่งเป็นกลุ่มดังต่อไปนี้

3.1 คำที่ความหมายไม่เข้าพวก จำนวน 24 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 66.67 ได้แก่คำว่า แจ้ง เป้า ทรัพย์ ประชา สาร คำพิง จะ เจียง บำเหน็จ ปึก สาย

3.2 คำที่ไม่ทราบความหมาย จำนวน 12 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 33.33 ได้แก่คำว่า เขว้า กระจวน เขวา เชิน ตะลอม บะเสียว ประโค มะก่าม หลุง โหล่น

อภิปรายผลการวิจัย

ลักษณะและการจำแนกนามทั่วไปของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิตามกลุ่มความหมาย ปรากฏประเภทที่ส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้านมีลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์มากที่สุด แบ่งเป็นแหล่งน้ำที่สูง พื้นที่ทำกิน พื้นที่ที่อยู่กับน้ำ ลักษณะพื้นดินและหิน และป่า รองลงมา ได้แก่ ประเภทที่ส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้านไม่ใช่ลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์ แบ่งเป็นพืชและส่วนต่าง ๆ ของพืช สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ลักษณะของสิ่งของ ตำแหน่งที่ตั้งหรือทิศทาง ธรรมชาติและคุณลักษณะของธรรมชาติ กริยาอาการ บุคคล สถานภาพ และคุณลักษณะของบุคคล จำนวน มงคลนาม สัตว์และส่วนต่าง ๆ ของสัตว์ ความเชื่อหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ช่องทางหรือทางผ่าน อวัยวะ และคำที่ใช้ประกอบคำอื่น ส่วนลักษณะและการจำแนกนามทั่วไปของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิตามกลุ่มความหมายที่ปรากฏน้อยที่สุด คือ ประเภทที่ส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้านไม่สามารถจัดหมวดหมู่ได้

ลักษณะและการจำแนกนามทั่วไปของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิตามกลุ่มความหมายข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า สภาพทั่วไปของจังหวัดชัยภูมิส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีแหล่งน้ำที่สำคัญทำให้ประชาชนไปตั้งถิ่นฐานในบริเวณนั้น แล้วนำลักษณะเด่นของที่อยู่อาศัยมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับที่อภิศักดิ์ โสมอินทร์ (2523 : 180 – 182) กล่าวไว้ว่า แหล่งน้ำเป็นสถานที่ที่ชาวอีสานเลือกตั้งถิ่นฐานมากที่สุด เพราะดินแดนในภาคอีสานอัตคัดในเรื่องน้ำ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่เลือกตั้งหมู่บ้านใกล้แหล่งน้ำ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสะท้อนให้เห็นว่าชาวชัยภูมิมักเลือกตั้งถิ่นฐานบริเวณที่สูง ที่ดอน ซึ่งเป็นบริเวณที่สูง น้ำท่วมไม่ถึง รวมทั้งมักเลือกตั้งถิ่นฐานบริเวณป่าดง ป่าโคก ซึ่งเป็นทำเลที่เป็นแหล่งเลี้ยงสัตว์หรือแหล่งล่าสัตว์หาอาหารอีกด้วย

เมื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาลักษณะและการจำแนกนามทั่วไปของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิตามกลุ่มความหมายในงานวิจัยครั้งนี้กับผลการศึกษาลักษณะและการจำแนกนามทั่วไปของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิตามกลุ่มความหมายในบทความเรื่องภูมินามของหมู่บ้านชนบทในจังหวัดชัยภูมิ ผลที่ได้จากการศึกษาเปรียบเทียบดังกล่าว พบว่า ลักษณะและการจำแนกนามทั่วไปของชื่อ

หมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิตามกลุ่มความหมายในงานวิจัยเรื่องการศึกษาชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิ จำแนกข้อมูลออกเป็นประเภทที่ส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้านมีลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์, ประเภทที่ส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้านไม่ใช่ลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์ และประเภทที่ส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้านไม่สามารถจัดหมวดหมู่ได้ แตกต่างจากลักษณะและการจำแนกนามทั่วไปของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิตามกลุ่มความหมายในบทความเรื่องภูมินามของหมู่บ้านชนบทในจังหวัดชัยภูมิ ที่จำแนกข้อมูลตามลำดับความถี่ของส่วนประกอบหลักที่สำคัญ ๆ ของชื่อหมู่บ้านออกเป็น 11 กลุ่ม ในขณะที่ส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้านที่พบน้อยหรือไม่อาจจำแนกได้จะจัดรวมไว้ในกลุ่ม “อื่น ๆ” ทั้งหมด

เมื่อพิจารณาส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้าน 11 กลุ่ม พบว่า งานวิจัยเรื่องการศึกษาชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิ มีส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้านเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ หนอง โนน ห้วย นา โคก วัง กุด ซับ ท่า ดอน และโสก ขณะที่บทความเรื่องภูมินามของหมู่บ้านชนบทในจังหวัดชัยภูมิ มีส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้านเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ หนอง โนน ห้วย กุด นา โคก ดอน วัง ท่า ซับ และป่า

การปรากฏของส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้านทั้งจากงานวิจัยเรื่องการศึกษาชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิและบทความเรื่องภูมินามของหมู่บ้านชนบทในจังหวัดชัยภูมิ แสดงให้เห็นว่า ลักษณะและการจำแนกนามทั่วไปของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิตามกลุ่มความหมาย มีลักษณะสอดคล้องกัน กล่าวคือ ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิมีส่วนประกอบหลักที่มีลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์เป็นแหล่งน้ำปรากฏมากที่สุด พบในคำว่า “หนอง” รองลงมาได้แก่ ชื่อหมู่บ้านที่ส่วนประกอบหลักมีลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์เป็นที่สูง พบในคำว่า “โนน” และชื่อหมู่บ้านที่ส่วนประกอบหลักมีลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์เป็นแหล่งน้ำ พบในคำว่า “ห้วย”

นอกจากนี้ยังพบว่า การปรากฏของส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้านทั้งจากงานวิจัยเรื่องการศึกษาชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิและบทความเรื่องภูมินามของหมู่บ้านชนบทในจังหวัดชัยภูมิ ที่ปรากฏมากที่สุด 10 กลุ่ม มีลักษณะเหมือนกัน คือ มีชื่อหมู่บ้านที่ส่วนประกอบหลักมีลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์เป็นแหล่งน้ำ

ได้แก่คำว่า “กุด”, “วัง” และ “ซับ” ชื่อหมู่บ้านที่ส่วนประกอบหลักมีลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์เป็นที่สูง ได้แก่คำว่า “โคก” และ “ดอน” ชื่อหมู่บ้านที่ส่วนประกอบหลักมีลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์เป็นพื้นที่ทำกิน ได้แก่คำว่า “นา” ชื่อหมู่บ้านที่ส่วนประกอบหลักมีลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์เป็นพื้นที่ที่อยู่กับน้ำ ได้แก่คำว่า “ท่า” ลักษณะความสอดคล้องกันดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิส่วนมากแสดงถึงลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นแหล่งน้ำ ที่สูง พื้นที่ทำกิน และพื้นที่ที่อยู่กับน้ำ

สำหรับลักษณะที่แตกต่างกัน พบว่า การปรากฏของส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้านในลำดับที่ 11 นั้น งานวิจัยเรื่องการศึกษาชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิ ปรากฏชื่อหมู่บ้านที่ส่วนประกอบหลักมีลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์เป็นแหล่งน้ำ ได้แก่คำว่า “โสก” ขณะที่บทความเรื่องภูมินามของหมู่บ้านชนบทในจังหวัดชัยภูมิ ปรากฏชื่อหมู่บ้านที่ส่วนประกอบหลักมีลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์เป็นป่าดง ได้แก่คำว่า “ป่า” ลักษณะความแตกต่างกันดังกล่าวน่าจะเป็นเพราะงานวิจัยเรื่องการศึกษาชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิได้จำแนกข้อมูลออกเป็นประเภทที่ส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้านมีลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์ ประเภทที่ส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้านไม่ใช่ลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์ และประเภทที่ส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้านไม่สามารถจัดหมวดหมู่ได้ แตกต่างจากบทความเรื่องภูมินามของหมู่บ้านชนบทในจังหวัดชัยภูมิ ที่จำแนกข้อมูลตามลำดับความถี่ของส่วนประกอบหลักที่สำคัญ ๆ ของชื่อหมู่บ้านออกเป็น 11 กลุ่ม ในขณะที่ส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้านที่พบน้อยหรือไม่อาจจำแนกได้จะจัดรวมไว้ในกลุ่ม “อื่น ๆ” ทั้งหมด

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการเรียนการสอนรายวิชา หลักภาษาไทย โครงสร้างภาษาไทย ภาษากับสังคม ภาษาไทยถิ่น ภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ผลการศึกษาค้นคว้าทางภาษาและวรรณคดี การวิจัยทางภาษาไทย สัมมนาภาษาไทย

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. (ม.ป.ป.). **พจนานุกรมภาษาถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.

บุญเกิด พิมพ์วรเมธากุล และนภาพร พิมพ์วรเมธากุล. (2545). **พจนานุกรมภาษาถิ่นอีสาน**. ขอนแก่น : คลังนานาธรรม.

ปภัสรา คำวชิรพิทักษ์. (2553). **โครงสร้างทางภาษาของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดชัยภูมิ**. มหาสารคาม : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ไพฑูรย์ ปิยะปกรณ์. (2532, พฤศจิกายน). ภูมินามของหมู่บ้านชนบทในจังหวัดชัยภูมิ. **ภูมิศาสตร์**. 14(3), 177 – 182.

ไพฑูรย์ พงศะบุตร. (2531, มีนาคม). คำประกอบชื่อภูมิศาสตร์ที่บอกลักษณะภูมิประเทศของท้องถิ่นในประเทศไทย. **ภูมิศาสตร์**. 13(1), 5 – 10.

สุจริตลักษณ์ ดีผดุง. (2543, มกราคม – มิถุนายน). ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดนครปฐม. **ภาษาและวัฒนธรรม**. 19(1) : 51 – 76.

อภิศักดิ์ โสมอินทร์. (2523). **ภูมิศาสตร์อีสาน**. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม.

Gainey Jerry W. (1984, December). Toponyms in Eastern and Southeastern Thailand.